

Izaja vsak četrtek popoldne. V slučaju praznika dan poprej. Posamezna številka stane Din. 1.—. Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1. Inserati, reklamacije in naročnina na upravo „Jugoslovanska tiskarna“, Kolportážni odderek, vhod s Poljanskega nasipa 2. Rokopisi se ne vračajo. CENA: za en mesec Din. 4.—, za četrlet Din. 12.—, za pol leta Din. 24.—. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Inserati se zaračunajo po dogovoru.

Demagogija.

»Ta tovarna je naša, ker je vevško delavstvo sestaven del papirne industrije. Predno poteče novih 50 let, bo v rokah delavstva. Zato korakamo vanjo z godbo na čelu kakor v svoj dom.« — (Iz govora glavnega tajnika J. S. Z. Fr. Žužka v Vevčah, dne 7. sept. 1924 ob priliki odlikovanja 4 delavcev za 50-letno službovanje v tovarni.)

»Pravica« je zadnjič pisala, da bodo papirne tovarne čez 50 let last delavstva. V naši državi je privatna lastnina po zakonu zavarovana, zato je tako pisanje — demagoško.« — (Iz govora dr. Karla Trillerja, dne 19. sept. 1924 delavstvu v Vevčah ob priliki poostrenega meznega gibanja.)

Največji mezdni boj, ki se je odigral v Sloveniji v teku zadnjih 12 mesecev, je vodilo delavstvo »Združenih papirnic Vevče-Goričane-Medvode d. d.« Iz nadvse stvarnih razlogov sta »Zveza papirniškega delavstva« in »Jugoslovanska strokovna zveza« preprečila grozeči štrajk, v katerega bi bilo smelo iti delavstvo upravičeno v sled nedostopnega stališča družbe in radi diktature od strani »Zveze industrijev«. Tako slovenska javnost še ni dovolj vedela za ljut boj, ki se je bil zaenkrat še bolj za zavesami družbe in enotne organizacije delavstva.

Vendar je bil boj velesilnim v marsičem delavstvo silno poučen. Dne 19. sept. 1924 se je bil pripeljal v Vevče sam predsednik družbinega upravnega sveta, g. dr. Karl Triller ter je zbrano delavstvo v posebnem govoru »svaril« pred štrajkom, ki se ga je družba upravičeno bala.

Ob tej priliki se je gospod doktor obregnil ob besede glavnega tajnika J. S. Z., ker je dejal, da bo delavstvo čez 50 let lastnik papirnic. Gospod doktor je nazval to — demagoško. Ob priliki smo bili objavili glavne misli iz proslulega dr. Trillerjevega govora in obljubili, da se bomo z njimi popečali podrobneje, ker so splošno važnosti.

Danes torej to:

Bistvo kapitalističnega gospodarstva tiči baš v tem, da mora kapital neprestano množiti kapital radi kapitala samega, vsled česar vrednost človeškega dela ne prihaja do veljave. Kapital pa bo najbolj rasel tam, kjer se delo na eni strani čim nižje plača, na drugi strani pa proizvoda čim dražje prodajo. Odtod neprestano prizadevanje kapitalističnih podjetij, pritisniti delavske mezde k tlom ter dvigniti cene produktov.

Poglejmo konkreten slučaj: Delavstvo Trboveljske premogokopne družbe je od lanskega zlomljenega štrajka naravnost sramotno nizko plačano, dočim se je bil premog že za časa stavke podražil za 5%. Družba pa je že dve leti plačala svojim delničarjem 50% dividend! Ali odgovornim činiteljem ne pride prav nič na um, da bi bili dobički za delničarje še vedno previsoki, ako bi družba na eni strani zvišala mezde rudarjem za 12,50%, na drugi strani pa pocenila premog za 12,50%? Da! 25% čistega dobička je še vedno preveč!

Zakaj? Zato ker teče v žep zasebnim magnatom, od česar nima ničesar ne delavec (producent), ne kupovalec (konsument) in ne država, ki potrebuje davkov, marveč samo človeški troti, ki žive od dohodkov brez dela.

Zato stremi moderni socialistični svet za tem, da se produkcijska sredstva postopoma (brez škode za normalni razvoj gospodarstva) podružabijo (socializirajo). V konkretnem slučaju se pravi to tako-le: Pri Trboveljski premogokopni družbi magnatski delničarji prav lahko izginejo brez škode za človeško družbo. Dovolj je, da so zraven rudarji z izvežbanim upravnim aparatom na eni strani, na drugi pa konsumentje. Iz letnega čistega dobička se bo lahko zavaroval dovolj visok rezervni fond, rudar bo lahko imel družinsko mezdo, enako upravno uradništvo, država pa bo vsled kontrole lahko prišla do vse drugače visokih davkov kot jih dobiva danes.

Vendar je socializacija danes nemogoča iz sledečih ozirov:

1.) Socializacija samo enega podjetja je izključena, ker bi ga druga skonkurirala. Zato pa je treba to izpeljati z zakonom za celo državo. To pa je odlično politično vprašanje. Kadar bo delovno ljudstvo zagrabilo tudi državni voz, bo dan prvi predpogoj za socializacijo. Danes pa n. pr. sede celo v ministrstvu za socialno politiko sami izraziti buržuji! (Kukovec, Žerjav, Peleš, Behimen.)

2.) Delavstvo samo se mora usposobiti za vodstvo in nadzorstvo produkcijskih sredstev. Tudi to je politično vprašanje. Ko bo delovno ljudstvo delalo zakone, tedaj bo tudi delavec lahko obiskoval svoje strokovne šole. Bomo videli, če bo treba potem iskati »strokovnjakov« po »rajhs-dajču«?

Trboveljsko smo navedli za to, ker je iz njenega postopanja najbolj razvidno naše upravičeno stališče. Isto seveda velja za druga podjetja, čeprav delajo z manjšimi dobički.

Delo mora priti do veljave. Saj bo tudi prišlo.

In če smo rekli, da bodo vevški papirničarji lastniki (boljše: solastniki) tovarne čez 50 let, smo to trditve salamensko dobro premislili.

V ostalem je papirniško delavstvo s shodov trezno poučeno o naši hčilji, ki niso niti godba bodočnosti, še manj pa seveda — demagogija.

G. dr. Triller naj študira raje ustroj kapitalističnega reda, če ni za to naporno delo že — prestar!

Prometna zveza.

Legitimacije za otroke železničarjev. Otroci železničarjev do izpolnjenega 7 leta po predpisu o brezplačnih vozovnicah v smislu člena 16 niso primorani imeti legitimacije. Vsak tak otrok mora imeti v smislu člena 17 navedenih predpisov »nakaznico za vožnjo po upravni ceni« z žigom »velja brez legitimacije«. Če otrok nima legitimacije, ali pa te nakaznice, se ga mora odpraviti s polovično vozovnico. Izdajanje režijskih vozovnic na podlagi legitimacij starišev ni več dopustno. Ker progovno osebje vzorcev za prošnje nima, predno pa se prošnja odpošlje na direkcijo in predno zopet nakaznica pride iz rok gospodov nadziralcev, opozarjamo vse progovno osebje in druge žel. nastavlence, da zaprosijo takoj za vse svoje otroke od 4. leta naprej, kateri legitimacij nimajo, za legitimacije, da se ognejo neprilicam pri osebnih blagajnah. Direkcija izdaja tudi otrokom med 4. in 7. letom na podlagi predpisanih prošenj rdeče legitimacije.

Službena dovoljenja. Pred mesecem se je čitalo v časopisih, da je gospod prometni minister ukinil na predlog gospoda poslanca Žebota naredbo bivšega ministra, da mora imeti uslužbenec v svojem prostem času, ako se hoče oddaljiti s svojega službenega mesta z železnico četudi samo eno postajo daleč, pismeno službeno dovoljenje svojega predstojnika, da zamore dobiti pri osebnih blagajni vozni listek po upravni ceni. Vprašamo direkcijo drž. žel. v Ljubljani, zakaj ne ukine te naredbe in zakaj pusti še naprej, da gotovi predstojniki šikanirajo svoje podrejeno osebje in da celo v nujnih slučajih nočejo izdati pismenega dovoljenja, vsled česar je uslužbenec primoran, ker je včasih pot nujna in važna, da si mora kupiti celo vozovnico. In končno: Ali je dolžnost uslužbenca, da išče včasih, oziroma je primoran iskati svojega predstojnika tudi v gostilni, kjer se mu po navadi g. šef odreže: »Nimam časa sedaj za vas.« V prihodnje bomo vsak posamezen slučaj navedli imenom. Mislimo, da nismo uslužbenci tu radi predstojnika, ampak da je predstojnik tu radi nas, vsled česar naj nas tudi upoštevajo kot ljudi.

Letni dopusti železničarjev. Člen 93. zakona o drž. prometne mosobju razločno pove, koliko dopusta imajo žel. nastavlenci do gotovih službenih let. Ker večina nižjih uslužbencev zakona ni dobila v roke, posebno na progi, objavljamo dopuste za zvaničnike in služitelje, ki so sledeči: Zvaničniki do 5 službenih let 10 dni, do 15 službenih let 15 dni, do 25 službenih let 25 dni, preko 25 službenih let 35 dni. Služitelji do 5 let 8 dni, do 15 službenih let 12 dni, do 25 službenih let 20 dni, preko 25 službenih let 30 dni.

Z ozirom na ta člen opozarjamo direkcijo drž. žel. v Ljubljani, da se ta člen posebno pri prog. čuvajih in sploh na progi ne upošteva. Progovni nadziratelji vključ temu, da imajo vedno nadomestnike ne dovolijo predpisanih dopustov iz same zavisti, ker ima nižji uslužbenec po zakonu tudi kake ugodnosti in najraje te dopuste za 50% reducirajo. Dalje nimajo čuvaji po večini nikakega mesečnega odmora vključ temu, da opravljajo službo 24 + 24 v vsakem vremenu na progi dnevno 20 km. In pri tej službi niti enega mesečnega odmora celo leto. Do sedaj smo potrpežli, od sedaj naprej pa bomo objavili imenoma vsakega g. prog. nadziralca, ki tako tlači svoje podrejene.

Prosimo direkcijo drž. žel., da napravi konec tem šikanam in tudi nam dovoli malce odmora, vsaj eno turo v mesecu. Progovni nadziratelj pa povemo, če nas boste vi upoštevali, vas bomo spoštovali, sicer niste spoštovanja vredni.

Anketa, za sestavo pravilnika za pisarniško pomožno osebje in delavce v smislu zakona o državnem prometnem osebju, na katero je pozval g. prometni minister Sušnik vse železničarske organizacije za dne 16. oktobra t. l. k generalni direkciji v Beograd, je izpadla v splošno zadovoljnost tako od strani železniške uprave, kakor od strani delegatov. Sestavljen se je po temeljitem pretresanju načrta osnutka za pravilnik, kateri se bo izdelal na podlagi načelnih smernic, za katere so se delegati organizacij in zastopniki žel. uprave zedinili. Ko bo pravilnik izdelan, se bo razposlal vsem organizacijam še enkrat v pretres. Potem se skliče še enkrat anketa, kjer se bo končno veljavno določilo besedilo. Tako smemo upati, da dobim v doglednem času pravilnik za delavce in pomožno osebje, ki je izmed vseh drugih pravilnikov brez dvoma najvažnejši.

Pri tej priliki moramo vse naše člane, posebno pa še delavce vseh kategorij opozoriti, da se za ta pravilnik z vso resnostjo zainteresirajo, ker je od pravilne in sedanjim socialnim razmeram odgovarjajoče sestave tega pravilnika odvisen velik del rešitve socialnega vprašanja.

Anketa je bila vseskozi stvarna in zanimiva. Pokazalo se je, da se posamezne organizacije resno bavijo z delavskim vprašanjem in, kar je najvažnejše, da so si vse organizacije v načelu edine. Gre se le za različne načine, kako hočejo posamezne organizacije svoja načela uveljaviti. Istotako pa smo se mogli uveriti, da je med delavstvom samim še mnogo predsodkov in nejasnosti v pravilnem pojmovanju delavskega vprašanja.

Delavci smo še veliko premalo socialni. Mi še vedno takorekoč prodajamo splošne koristi za osebne ter le preradi presojo splošne zadeve in potrebe le po svojih osebnih razmerah in koristih.

To je še velika naša slabost, katero moramo skušati odpraviti, sicer ne bomo doživeli nikdar pravičnosti za vse. Vsled teh slabosti se je tudi v načrt osnutka sprejelo marsikaj, kar bo lahko imelo tudi slabe posledice. Zato je treba, da delavci o tem razmišljate ter popolnoma stvarno razmislite o vsem. Prizadevajte si, da se boste v vseh vprašanjih popolnoma zedinili. Vlada in žel. uprava se ogreva le bolj za tak pravilnik, ki bi ji dajal možnost delavce poljubno izkoriščati ter jih imeti kolikor mogoče v vedni negotovosti. Delavci pa morate gledati, da si zagotovite kolikor mogoče stalnosti in vseh pravic, katere vam za vaše pošteno delo pritičejo.

Prihodnji objavimo načrt osnutka, za katerega so se obojestranski zastopniki na anketi zedinili ter pozivljamo vse naše tovariše žel. delavce, naj se že sedaj pripravljajo, da nam pozneje pravočasno vpošljejo svoje pomisleke ali predloge, katere bomo pri končni določitvi besedila v pravilniku vpoštevali v kolikor se bo izkazalo, da so umestni in opravičeni.

Posebno opozarjamo vse delavce na to, da sta se glede plač delavstvu spregla dva predloga. Predlog srbjskih železničarjev je nekak kompromis med vladnim predlogom in predlogom železničarjev iz Slovenije. Drugi predlog se je pa sprejel na anketi kot izpolnjen predlog Spl. žel. org. Jugoslavije. O obeh predlogih bomo prihodnjič povedali svoje mnenje. Opozarjamo pa že danes vse naše člane, da se za stvar resno zavzamejo ter o obeh predlogih resno razmišljajo, ker dejstvo je, da je pravilna in pametna ureditev delavskih plač najvažnejša zadeva delavstva.

Rogatec. — Kje je obleka? Kakor smo zvedeli iz zanesljivih virov, je že naša obleka za železničarje za lansko leto plačana, dobili je pa še do danes nismo. Kje torej tiči? Dobili smo knjige o nabavi obleke. V eni stoji zapisano: Ena čepica za leto 1923 odposlana. V drugi knjigi je stalo: 1 bluza za 1923, 1 hlače, plašč itd. Pa obleke še do danes nismo dobili. Vendar ja ni šla v zrak. Kdo je shranil denar za obleko? Ali kdo je obleko vzel? Pa naši gospodje se nič ne pobrigajo, da bi vsaj vprašali, kam je obleka šla. Kurjači izgledajo raztrgani kot ciganje.

Sicer pa imamo dva načelnika; enega na Grobelnem in enega v Rogatcu. Morda bosta pa ta dva gospoda kaj vedela o obleki? Imamo zavirače, ki delajo službo v civilni obleki. Ko sta dva načelnika dobila pla-

čilo po prevedbi, je rekel eden napram tem revežem: »Jaz že imam svoje, vi pa štrajkajte!«, mesto, da bi obžaloval naš položaj!

In tako še danes čakamo na prevedbo, nevedoč kdaj bo prišla. — Prizadeti.

»Organizirani železničar«, glasilo »Splošne žel. organizacije Jugoslavije« se v svoji 5. številki z dne 11. oktobra t. l. na vso sapo zaletava v kategorijske organizacije. G. Stanko je vzel na muho posebno pisarniške službe in sprevodnike ter se nekoliko obregnil tudi v »Društvo strojevodij«.

Nimamo namena braniti kategorijskih organizacij, ker vemo, da se bodo že same branile, ko bodo čutile za to potrebo. Tudi ne pišemo z namenom, da bi zagovarjali nevarno pot separatizma, kamor se nekatere kategorijske organizacije precej nagibajo, če sodimo po njih dosežanjem delovanju. Vendar moramo povedati tudi mi svoje mnenje iz razloga, ker igrajo kategorijske organizacije v železničarskem stanovskem pokretu izredno važno vlogo, kar mora priznati vsak, kdor prepoja in se bavi z železničarskim vprašanjem stvarno in nepristransko.

V kolikor smo se mogli prepričati v osebnih razgovorih, je tudi gospod Stanko istega mnenja. Toda on in njegov skromni štab hoče najbrž preobraziti iz »Splošne« strokovne železničarske stanovske organizacije snov za politično stranko. Zato bi rad imel vse železničarje v svoji splošni žel. organizaciji, kjer bi tvorile posamezne kategorije svoje odseke.

Taka enotna organizacija ni zaenkrat še noben greh, ker je misel dobra. Tudi si moramo vsi prizadevati za tak ideal, čeprav se bo po našem mnenju, ki smo si ga ustvarili na podlagi dosedanjih izkušenj, težko kdaj uresničil, dasi je taka enotnost potrebna in predpogoj za uspešen boj. In še več, mi smo celo prepričani, da moramo tako enotno organizacijo, ako niso železničarji še za to zreli, celo umetno ustvarjati. In to stališče zastopa »Prometna zveza« že več let.

Tako se je na prizadevanje P. Z. že pred par leti osnovala takozvana »koalicija« žel. organizacij, in letos so se na poziv P. Z. odzvale v Ljubljani vse žel. organizacije na skupno in sporazumno delo.

G. Stanko! Ali ni to veliko popolnejša enotnost, kakor če bi bili vsi železničarji organizirani samo v vaši organizaciji? Ali se niste 16. in 17. t. m. prepričali v Beogradu na enketi, kako žalostno in pomanjkljivo bi bili železničarji zastopani, ko bi jih zastopala samo vaša organizacija? Upamo, da boste tako pošten, da to tudi vašim sodrugom poveste in tudi pokažete, koliko pametnih predlogov ste morali od drugih delegatov in organizacij — pa tudi kategorijskih — v vaš osnutek pravilnika sprejeti in koliko pretiranega in nesmiselnega v svojem pravilniku črtati. — In za bodočnost? Ali naj se železničarji šele v »Splošni« organizirajo in potem čakajo na g. Stankota, kdaj jim bo povedal, kje se jim krivica godi, ali naj si v kategorijskih združenjih sestavijo svoje predloge in zahteve, katere naj se na skupnih enketah in združenih odborih vseh organizacij obravnavajo? Toda čemu še besede! G. Stanko in njegov štab naj le mislijo in delajo po svoje.

Mi pa vidimo v kategorijskih organizacijah že ustvarjanje enotne, železnič. organizacije. Samo treba je vnesti v posamezne kategorije in posebno še v vodstva kategorijskih organizacij pravega in pravičnega socialnega pojmovanja in čuta. Ko to dosežemo, se bo splošna in enotna železničarska organizacija sama ustvarila. Do tačas pa morajo vse organizacije skupno in sporazumno delo nadaljevati. Železničarji pa sodite ali je to prav.

Politični pregled.

Pri nas.

Boj za 20. oktober. Mi ne smemo pozabiti, da je spomladi Pašić dosegel odgoditev skupščinskih sej do 20. oktobra. Ta dan naj bi se bil parlament razpustil ter razpisale volitve, vodene z vsemi mogočimi terorističnimi sredstvi.

Življenje delavcev v Ameriki.

Kdor vidi današnji razvitek Zedinjenih držav, domneva, da so razmere delavca tu, ako ne sijajne, pa vsaj razmeroma zadovoljive. Ali to so večina le iluzije! Gospodarski in kapitalistični napredek Zedinjenih držav je res naravnost čudovit, ali ta napredek je strašno drago plačan z zdravjem in življenjem stotisoč in milijonov ljudi! Človek delavec mora položiti na oltar tega kapitalizma vse: zadnjo silo, zadnjo moč, zadnjo kapljo krvi.

Po zunanji strani ima sicer delavec v Ameriki več svobode kakor pri nas. Tam ne poznajo delavskih knjižic, da mnogokrat vas ne vprašajo niti za ime. Dobite samo številko in s to številko delate, dobivate plačo in umirate. Niste več, kakor ljudska številka. Tu ni nobene odgovornosti roka. Lahko vstopite, kadar in kakor se vam zljubi; ampak ravno tako pride ravnatelj zavoda in pravi z največjim mirom: Well, ne potrebujem vas več, — plača za storjeno delo, vi vzamete klobuk in gotova sta! Tudi stik in občenje z gospodarjem je drugačno, kakor pri nas; ni tu tega klečeplazenja in priklanja tja do črne zemlje. Amerikanski delavec se ne odkriva, ravno tako kakor nihče drugi ne v Ameriki. On občuje z podvzetnikom na videz, kakor enak z enakim; eden prodava svojo delavno silo, drugi jo kupuje. V Ameriki ni te strašne domišljavosti, kakor pri nas, kjer vsak, kdor ima poln žep, misli, da se svet vrti okrog njega. Videl sem v Ameriki milijonarje, ki delajo v to-

Pašić pa je moral na kolena in prišla je Davidovičeva vlada. Predno pa je sploh mogla v parlamentu na delo, je bila prisiljena odstopiti. Pašić-Pribičevićeva skupina je hotela baš 20. oktobra doseči razpust skupščine in razpis volitev pod nasilno vlado.

Koncentracijski humbug. Sestavo vlade je bil dobil Ljuba Jovanović, češ, da naj sestavi širšo koncentracijo. To pa le na videz. Že v nedeljo je bil podpisan ukaz o imenovanju Pašić-Pribičevićeve vlade. Vse avdijske so bile le pesek v oči. V pondeljek je vladni blok po naključju zvedel za to dejstvo in z energičnimi akcijami preprečil imenovanje Pašičeve vlade.

Davidovičeva vlada je na vidiku in se njeno imenovanje pričakuje vsak čas.

Parlamentarno predsedstvo sestoji iz Jovanovića kot predsednika, dr. Maček in dr. Hohnjec sta podpredsednika, izmed tajnikov pa je eno mesto pripadlo tov. Franc Kremžarju.

Razpoloženje ljudstva ob tej ljuti borbi je bilo izvrstno. Pri volitvah bi bilo pomedlo z nasilniki.

Strokovne in politične organizacije.

Železničarska enketa, katero je sklical g. prometni minister Sušnik za dne 16. oktobra t. l. v Beograd, nam je pokazala tako očitno tisto **usodno zmotno** vseh naših političnih in strokovnih voditeljev in vzgojiteljev, da smo prisiljeni, ob tej priliki izpregovoriti o tem odkrito in resno besedo.

Na tej enketi se je pokazala tako od strani ministrstva za promet kakor od strani generalne direkcije taka nevednost in nesposobnost, da se o njej niti izraziti ne moremo. Gospodje od ministrstva in generalne direkcije, ki bi bili morali imeti že pripravljen osnutek pravilnika za delavce in pomožno osebje, niso imeli pokazati drugega, kakor kupček raznih spomenic in par zelo pomanjkljivih načrtov od posameznih organizacij. Nekako čudno se nam je zdelo, ko smo imeli pred seboj zastopnike vlade in generalne direkcije, ki so pokazali **res iskreno in dobro voljo za delo** — pa so bili tako praznih rok. To so gospodje tudi odkrito in takoj pri otvoritvi enquete povedali in priznali, kar jim **štejem v izredno čast**, ker s tem so na najprimernejši in najjasnejši način pokazali in priznali, kako potrebne in kolikega pomena so strokovne organizacije ne samo za delavstvo in uslužbence, temveč tudi za železniško upravo in vlado.

Delavski delegati in delavci sami so se lahko prepričali, kako potrebne so strokovne organizacije ter da so edino te sposobne in zmožne pravilno zastopati koristi svojih članov ter v stanu, staviti zahteve, dajati vsa potrebna pojasnila in sestavljati predloge, ki odgovarjajo resničnim potrebam in razmeram.

Na drugi strapi pa smo na tej enketi doživeli — čudež — da so zastopniki vlade in železniške uprave odkrito in z zadoščenjem priznali, kako jim je s takim sodelovanjem strokovnih organizacij ne samo delo olajšano, temveč tudi prilika dana, da se o vseh razmerah in potrebah ne samo osebja, marveč tudi železniške službe same poučijo ter tako na najlažji način dobijo dovolj vpogleda in informacij za čimjasnejše in pravilnejše razumevanje njim dodeljenih dolžnosti.

Ta korak g. ministra za promet, ki nam je po svojih, v kolikor smo se mogli prepričati, zares iskrenih zastopnikov na tej enketi tako jasno in iskreno, na praktičen način in pri tako važni zadevi, kakor je delavski pravilnik, **pokazal tisto pravo razmerje med strokovnimi in političnimi organizacijami**, beležimo mi kot prehod v novo dobo našega političnega in socialnega življenja.

Tisto nesrečno naziranje, da strokovna organizacija nima s politiko nič opraviti, **ki je samo prisilno in umetno ljudstvu privzgojena** po vseh naših dosedanjih politikih in skoraj vseh sociologih, mora enkrat za vselej izginiti iz mišljenja zaslepljenega delovnega ljudstva.

varni v srajci in telovniku in ga ni za prepoznati od drugih delavcev.

Ali ta navidezna svoboda in enakost je samo na vrhu. Kdor malo bolj globoko pogleda, vidi, da so stvari čisto drugačne. Resnica je, da se na delavno moč v Ameriki stavijo izvanredne zahteve in da amerikansko delo znači tako grozno napetost vseh telesnih in duševnih sil, da izgleda človek s štiridesetimi leti kakor invalid. Cel sistem obstoji v poostrenem dogledu na delo posameznika in v popolni izrabi delavne dobe, ki onemogoča vsak najmanjši gubitek časa. Vsak gibljaj, vsaka gesta mora imeti svojo svrhu. Delavec postane avtomat. Niti trenotek miru, niti minute počitka do zadnje sekunde dogovorjene delavne dobe. Kdor najhitrejša dela, zasluži največ denarja in je postavljan drugim delavcem za vzgled. Po takem sistemu se je doseglo v vladnih delavnicah, da se za stvar, ki je stala prej 1536 dolarjev dne, plača zdaj samo 988 dolarjev in forme, ki so prej potrebovali livači v železarnah za njo 53 minut, narede zdaj v dvajsetih minutah, prej je stala en dolar sedemnajst centov, zdaj pa stane le 54 centov.

Zato se lahko smelo trdi: Nikjer na svetu niso človeško delo, človeški živci in človeške mišice tako izrabljene, kakor v Zedinjenih državah. To je naravnost rop in izsesavanje človeške delavne sile. Ko je pred leti kupil amerikanski kapitalist zamorca, moral je dati zanj gotovo svoto, moral ga je hraniti in čuvati ga — zamorec je bil investicija in če je suženj poginil, je bil kapital izgubljen! Današnji moderni delavec ni sicer v pravem pomenu besede suženj — on ima svobodo, prodati svojo delavno silo pod vsako ceno ali pa umreti od

Prešiniti nas mora zavest in jasno prepričanje, da so edino le strokovne stanovske organizacije poklicane, se pa mora reševati vselej z vednostjo in sporazumno vsemi različnimi stanovskimi organizacijami in z ozirom na vse stanove.

Politične organizacije in politični parlamentarni zastopniki morajo biti le izvršilni organi strokovnih organizacij.

Politik, ki nima dovolj močne strokovne organizacije za seboj, naj ne eksistira med nami, ker delovno ljudstvo ne sme zaupati nobenemu drugemu, kakor ti stemu, ki med njim živi, njegove razmere in potrebe pozna ter dejansko in že vnaprej pokaže, da pravilno razume in z najboljšo voljo brezobzirno tudi hoče uveljaviti le to, kar od njega zahtevajo strokovne organizacije.

Strokovna zveza. Tovarniški delavci.

Kovinarji Jesenice. Večkrat smo že zapisali, da razvoj moderne industrije prinaša tudi razvoj moderne nega izkoriščevanja delavstva. Tako izkoriščevanje kot je pri Kranjski industrijski družbi na Jesenicah, pa lahko prištevamo v prvo vrsto. Zato menda ni potreba posebnih dokazov, ker zadostuje, če ogledaš »sence« udrinjenih obrazov v podobi delavskega trpina, ki je žrtvoval vso mlado moč, ne za sebe, ampak za druge za K. I. D.

Kriza, ki ni kriza, ampak umetno stvorjena špekulacija, ki naj prinese industrijski politiki novih uspehov, delavstvu pa novih ran, je dala družbi povod k novemu izkoriščanju. Sklicujoč se na krizo, je družba odpustila 200 delavcev ter jih tik pred zimo pahnila na cesto.

Sklicujoč se na krizo, je družba razveljavila delavsko pogodbo, za kar je posamezni delavec oškodovan do 200 Din. mesečno. Dalje je družba proglasila celokupno delavstvo samo za zasilno zaposleno.

Take in podobne dobrote deli Kranjska industrijska družba svojemu delavstvu. Družba pa greši tudi s tem, da odpušča domače delavce in sprejema tujce. Slučaj 5 Rusov na Dobravi. Delavstvo si ne more ničesar pomagati, ker je vsaka intervencija pri g. ravnatelju brez uspešna.

G. ravnatelj odpravlja krivico s tem, da vedno pravi: kriza in zopet kriza, kakor v času vojske, ko so ljudje čakali na kruh itd. Predno pa bi ga imeli dobiti, se oglasi siti pek in pravi: »Kruha ni, vojska je.« Toda g. ravnatelj naj si zapomni, da danes ni več vojske, »kriza« pa tudi ni toliko, da bi se z delavstvom postopalo kakor bi se ljubilo g. ravnatelju. Delavstvo se sicer zadnje čase ne odpušča, kar je zasluga gg. delavskih poslancev in Jug. kluba. Delavstvo pa samo zapušča tovarno in odhaja na Francosko, ker ne more več prenašati krivic, ki se dogajajo v tovarni.

Strokovne organizacije so brez moči, ker niso edine in ker nepredstavljajo niti polovice zaposlenega delavstva. Vse drugo je neorganizirano in čaka, da mu prinesejo rešitev drugi. Ne vemo sicer, kje je sodna »Jeram« s svojo armado, ki je že vendar toliko storil za delavstvo. Naj bi ga še sedaj rešil neznosnega položaja.

Kovinarji. Delavstvo trdke Kieffer Iv. Lovren v P. se je organiziralo v SZTD in je potom okrožnega tajništva JSZ v Mariboru vložilo na trdke spomenice za zboljšanje plač in nekaj internih zahtev. Priporočamo, da je delavstvo v tej tovarni z ozirom na naporno delo jako mizerno plačano in da 10% zahtevke na temeljne plače ni pretiran.

Kleparji in instalaterji. Redni mesečni članski stanek kleparjev in instalaterjev se vrši v nedeljo 28. oktobra ob 9. uri zjutraj v spodnjih prostorih I. del. konsumnega društva, Kongresni trg 2, Ljubljana. Na se stanku se bodo obravnavale razne stvari, tikajoče se kleparjev in instalaterjev, zato naj nihče ne manjka. Odbor.

glada — ampak njegovo resnično stanje je hujše od prejšnjega suženjstva. Njegovo zdravje, moč, življenje se ne morejo dandanes čuvati in če pogine, ima kapitalist takoj deset novih in mlajših, močnejših in hitrejših. Otrok ubogih se rodi vsak dan, kakor peska ob morju in iz vseh kotov sveta nosijo jih parobrodci dan na dan čez ocean na zelene bregove novega sveta...

Tako izgleda druga stran Amerike! Te Amerike, kjer nima človeško življenje nobene cene in kjer v neizmernih tovarnah ni skoro nobenih varnostnih uredil. Naravnost groza vas obhaja, ko stopate skozi te velike kanske zavode Zedinjenih držav in povsod poleg vas pod vami in nad vami ropotajo stroji, grme turbine, lijo motorji, letajo verige in pasovi in se odpirajo gorle peči — vse nepokrito, nezavarovano, pri najmanjšem neopreznem koraku vam stroj zdrobi ude. Kaj se misliti kaj strašnejšega, kakor to, da se stotisoči in milijoni moških in ženskih v amerikanskih tovarnah tako večno opotekajo med življenjem in smrtjo in hodijo na delo, kakor živina v klavnico.

Ko sem čital »Džungle« od znamenitega ameriškega pisatelja Sinclaira, v katerem riše razmere v železnih klavninah in ko sem čital tam n. pr., kako se izgubijo ljudje v klavninah, kako se človek spodtakne, pade v ogromen kotel kuhajočega se mesa in izgine mrtve, ter ga pošiljajo drugi dan po svetu v — salamah —, sem mislil, da je to nekaj popolnoma neverjetnega, nemogočega — ampak v Ameriki sem spoznal, da je vsa ta pošastna groza, ki pretresa človeku dušo in srce, le fotografija nage, prestrašne resnice!

(Dalje prih.)

Sv. Lovrenc n. M. Kovinarji tukajšne tovarne kos in srpov, ki je last nemškutarja g. Kieffer-ja, smo ustanovili pred kratkim skupino Strokovne zveze tovarniškega delavstva. Bili smo poprej dolga leta organizirani pri socialistih. Ampak ker se takratni naši voditelji niso dosti brigali za nas, temveč le bolj zase, nas so samo izrabljali, da so prišli oni na boljše mesta, smo končno še ob pravem času sprevideli zmoto, v kateri smo se nahajali ter šli tja, kjer edino je mesto za razumne ljudi. Imeli smo že dva strokovna sestanka, na katerih nam je poročal tov. Semenič iz Maribora o naših strokovnih zadevah in o stališču JSZ, ki ga zastopa v javnem življenju. Njegovih izjav se hočemo strogo držati. Delavstvo ne sme pričakovati od nikogar drugega pomoči, kot od samega sebe, zato se mora enotno organizirati in največjo važnost polagati na svojo izobrazbo. Vera v zmago mora biti tako trdna, da je noben hipni neuspeh v strokovnem gibanju ne omaja, temveč le še bolj združi naše vrste.

Takih sestankov si želimo pogosto, ker so za nas res zelo koristni. To so res strokovni sestanki, ne pa sestanki socialistov, kjer e drugega ne sliši, kot zabavljanje čez duhovščino in demagogija.

Priporočamo tudi drugim tovarišem delavcem, ki tavajo še v zmoti, da kmalu obračunajo z laži-socialisti.

Se enkrat Sv. Lovrenc n. M. Lastnik tukajšne tovarne kos in srpov g. Kieffer je velik čudak in še večji nasprotnik delavstva. V največje veselje mu je, če lahko delavstvo šikanira. Zadnje mesece delavstvo ni bilo nikjer organizirano in to je bilo zanj nebeško veselje. Da da temu veselju duška, se je pred kratkim na lovu v neki družbi »veselih bratcev« izrazil: »poprej, ko so bili moji delavci organizirani, so imeli mene v šahu, zdaj ko pa niso, imam pa jaz nje in to bodo morali občutiti; ko pa niso, imam pa jaz nje in to bodo morali občutiti; v slučaju dežja jih bom nagljal delat na prosto, ko bo pa vroče, pa k peči, kjer je neznosna vročina.« Je zelo značilna ta izjava. Delavstvo jo je vzelo na znanje in v svojo obrambo storilo potrebno. Obžalujemo nerodnost vaših izjav g. Kieffer, ne bi bilo mogoče boljše, če bi obdržali to zase?

Dokaz, kako mislijo podjetniki o organizacijah.

Papirniški delavci.

Vevče — papirnica. »Kapitalizem in nemška močujočnost in ošabnost« bi bil primeren naslov našim gospodom v papirnici v Vevčah. Naš list je že enkrat pisal o kurjem paviljonu. Ni pa še poročal, koliko ta kurjik stane: 10 kokoši se izpreuha v tem paviljonu — vsa ima svojo kletko in za 2 m² svetlobe. Vsa ta kurja stavba je prav moderna, ki bi ne kazila lepote na kaki svetovni kurji razstavi.

Skozi dva meseca je bilo dnevno zaposleno kakih 5 delavcev. Barvano je seveda vse z oljnato barvo, in to dvakrat! Nekateri deli celo z emailbarvo! Okna so dvojna. Da pa kuric ne bo zeblo, pa misli milostljiva ga. ravnateljica postaviti še električne peči (kaj pa sv. Neža?). Da bi se kak prijatelj kurje župce ne priplazil v paviljon, so zanj preskrbeli ameriški način sodbe potom električne žice, ki jo bodo napeljali. Za enkrat se je ukazalo samo načim čuvarjem paziti na ta kurji rod.

Tovarniški lesni prostor ni še z mrežo ograjen. A kaj zato! Kaj mar podjetje naši milostljivi! Glavno, da so njene kure z dva metra visoko ograjo zaprte. Prostor za šetališče imajo 1320 kvadratnih metrov po zgledu ruskih velekezo. Ta kurji cirkus pa ne stane nič manj kot 300 tisoč jugoslovanskih kron. Če pa kaj več v številkah povemo, bo nad uboge uradnike prišla nevihta z bliskom in gromom tam od Reiha, zakaj da izdajajo skrivnosti črnih bukev. To vse bi še prenesli mi delavci, čeprav nam te kure pijejo naši kri, katera nam sili v glavo, da bi šturmal kot nekdanj . . . A naši nemški gospodi to še ni dovolj.

Kure zobjejo namreč žito. Da bi ga gospoda kupila, zato ni denarja, čeprav ima gen. ravnatelj 80.000 kron mesečne plače. Milostljiva ukaže vzeti njive, katere ima v najem vdova po umrlemu tovarniškem uradniku, ki je zvesto služil podjetju 32 let. Zato, da bodo kure milostljive gospe žito zobale, z po njegovih rokah, obdelanih njiv. Vdova pa bo stradala.

Nimamo besed, ki bi dovolj ožigosale to nemško predrznost. Ne lastimo se tovarniških njiv! Niso naša last! Vemo pa tudi, da kokoši ne bodo zobale žita s tel njiv. Ako pa se ta atentat na to vdovo naredi, potem so štete ure tej nemški močujočnosti v tej potrpežljivi Jugoslaviji. Amen!

Državni cestarji.

Mariborsko okrožje. Tudi v mariborskem okrožju je za državne cestarije led prebit. Dolgo je trebalo, a sila lomila kola in tako je bilo tudi pri nas. Zdaj smo si ustanovili skupino državnih cestarjev. V kratkem bomo imeli strokovni sestanek, da se med seboj spoznamo in pogovorimo o naših strokovnih zadevah. Opazujemo vse cestarije, da bomo čas in kraj sestanka še pravočasno objavili.

Kriza v industriji in delavstvo.

O krizi v industriji se mnogo razpravlja in piše. Kapitalizem je vesten čuvaj svojih dozdavnih pravic, zato vedno slišimo, da se zbirajo tu zastopniki ene industrije, drugi pa se zopet zbirajo v drugem kraju. Vsi pa delajo na to, da v njihovih podjetjih investirajo kapital in trpi kakšne občutne škode. Pa ne samo škode, ampak razmišljajo in ukrepajo o vseh možnih načinih, kako bi se obrest v slabih časih ne zmanjšale, ampak se še celo

povečale. Na dnevnem redu je zdaj trgovska pogodba z Nemško Avstrijo. Koliko si ti denarni gospodje prizadevajo, da pri tej priliki dosežejo zase kolikor mogoče mnogo koristi, ker je seveda prav.

Priznavamo, da je od trgovskih pogodb z drugimi državami v veliki meri odvisen dobrobit naše industrije. Naša dosedanja carinska politika nosi glavni del krivde zastoja v nekaterih industrijah.

Zato je tudi sedanja brezposelnost tako velika, ker nekatere tovarne več producirajo kot morejo blaga prodati. Napačno pa je bilo valiti vso krivdo sedanje krize v industriji in iz te krize izvirajočo brezposelnost na nesrečno carinsko politiko. Gospodje kapitalisti so preveč brihtni, da ne bi izrabili te prilike zase. Zato odpuščajo iz službe delavce, utemeljujejo to s tem, da blaga ne morejo prodati ali pa da surovin ne morejo nabaviti. Zadnje mezdno gibanje v papirniški industriji pa je pokazalo to, da se je z zmanjšanimi delovnimi močmi celo veliko več naredilo in seveda tudi prodalo. Isti proces se vrši tudi pri Kranjski industrijski družbi. Tudi tam so gospodje kapitalisti izrabili za nje ugoden čas in potisnili nekaj stotin delavstva na cesto.

Zanimivo bi bilo dognati, ali K. I. D. vsled tega manj proivaja ali pa več. Ker se zmanjšujejo delovne moči, pritiskajo na druge, da morajo bolj delati. Uspeh je ta, da gospod kapitalist pri takih krizah še nekaj več zasluži.

Pa še nekaj drugega: gospodje kapitalisti dosežejo svo namen, kar je glavni namen (čeprav tega nikjer ne opvedo): **ubijejo delavcu samozavest! Prepričati ga hočejo, da je popolnoma odvisen od svojih kruhodajalcev, da jim je izročen na milost in nemilost.**

Pomanjkanje dela je za delovnega človeka najtežji udarec in biti postavljen na cesto, je zanj obup. Posebno pa še, če je obdarjen z družino ali pa če je že v letih. Iz povedanega sledi, da je kapitalist fin gospod, on hoče in mora zaslužiti, čeprav pri tem trpijo delavske družine, čeprav pri tem trpi občina in trpi država. Kaj to njemu mar!

Kapitalizem se bo znal izogniti vsaki nepriliki in bo celo iz neprilik koval zase kapital — seveda na škodo delovnega ljudstva.

Naše delavstvo je postavljeno pred težko nalogo, da bo kos sedanjim razmeram. Kapitalizem vihti težko kladivo, da zdrobi v prah vse priborjene pravice, ki so delavcem v prid. V nevarnosti je osemurni delovni čas, v nevarnosti socioano zavarovanje delavstva. Česar kapitalizem ne more steti, tega se hoče polastiti in tako po svoje deliti pravico delovnemu ljudstvu. Zato: Delavci! Čuvajte nad tem, kar že imate, volite v svoje korporacije le svoje moč, skozi in skozi zanesljive, moč, ki so se že izkazali v naših bojih. Pred vsem pa gradite močno strokovno in politično organizacijo!

Da je kapitalizem danes tako močan, je krivo to, da je delovno ljudstvo premalo organizirano in vsled tega premalo samozavestno. Nikdar bi kapitalizem ne zrastel tako visoko, ko bi delovno ljudstvo o pravem času reklo: Do sem! Dalje ne več!

Da pa bomo v bodoče kos nalogam, ki nas čakajo, zato o pravem času začnimo graditi mačno strokovno in politično orgaizacijo delovnega ljudstva! Ne klonimo tilnika, ako enkrat triumfira nasprotnik. Nasprotno! Še bolj se združimo in zavedajmo, da le toliko pomenimo, kolikor sami veljamo! To se pravi: kot enotna organizirana in disciplinarna armada lahko kaj pomenimo bodisi v tovarni, v občini in državi in tudi le kot organizirani in disciplinirani delavci lahko prisilimo svoje ljudske zastopnike, da upoštevajo naše zahteve. Nobena vlada nas ne bo vpoštevala, ako ne bo videla naše trdne in neupogljive volje.

V trdni in močni orgaizaciji je naša rešitev!

Delavska zveza.

Na delo za »Delavsko zvezo«! V nedeljo, dne 19. okt. 1924 se je ustanovila v Dobrunjah pri Ljubljani nova »Okrajna delavska zveza«, kateri načeljuje delazmožno načelstvo. Ta delavska zveza ima posebno važen pomen, ker je sosedu devicimarijapoljski delavski zvezi, s pomočjo katere bo pomagala stisniti delavski obroč krog Ljubljane.

Dasi še ne organizirana, je dobrunska delavska zveza že letos nastopila pri občinskih volitvah s svojo samostojno kandidatno listo, priborivši si 6 odbornikov izmed 25. Združila je na svojo listo 214 glasov! Delavska zveza, ki šteje že samih volivcev 214, je činitelj, preko katerega ne bo mogel iti v dobrunjski občini nihče. Ta delavska zveza bo sedaj organizirala v svojo sredo vse, kar v delavsko zvezo spada, prirejala bo sestanke s predavanji in mirno čakala na prihodnje občinske volitve, pri katerih bo brezdvomno pokazala svojo organizirano moč.

Na ustanovnem občnem zboru je poročal tajnik France Žužek, obrazloživši cilje in pota »Delavske zveze«. Prisotni so govor sprejeli in so trdno prepričani, da mora delovno ljudstvo dobiti v svoje roke politično moč.

Z Grosupljava. Zadnjič smo povedali, kako smo srečno zvedeli za izid občinskih volitev. Naš g. župan je sicer malo počasan, a g. okr. glavar mu na koncu koncev le povedo, da je vendarle nekoliko prepočasen.

Še bolj zanimivo pri tem je pa to, da so nekateri naši stari odborniki vložili ponovno pritožbo proti letos izvršenim volitvam. Predlagatelj pritožbe je v nedeljo, dne 19. oktobra 1924 ponovno povedal, da je pritožba vložena zaradi potvorjenih podpisov na listi »Samostojnih«. Povedal je, da je bilo na listi »Samostojnih« celo več potvorjenih podpisov. Priznal je ponovno, kar smo že tudi pred volitvami vedeli, da je vložil na okrajno gla-

varstvo pritožbo radi neveljavnosti »Samostojne« liste ter predložil tudi dokaze, da so bili podpisi potvorjeni. Na vprašanje, zakaj niso zahtevali od okrajnega glavarstva razveljavljenja liste »Samostojne« že pred volitvami, je rekel, da je tega kriv g. okrajni glavar v Ljubljani, ker ni izdal tozadevno nobene rešitve.

Da so bili res potvorjeni podpisi na samostojni listi in da je bilo res to z dokazi naznanjeno s pritožbo proti veljavnosti iste liste okrajnemu glavarstvu, zato imamo priče in to govorijo javno že od časa pred volitvami, ko so vložili tozadevno ovadbo **pritožniki sami.**

Radovedni smo zdaj: 1. Zakaj ni okrajno glavarstvo na podlagi ovadbe in dokazov razveljavilo samostojne liste že pred volitvami? 2. Zakaj niso pritožniki sami že pred volitvami zahtevali od okr. glavarstva tozadevne rešitve? Da se ponovno ne pregrešimo proti § 104 in ne zamerimo svojim somišljenikom, češ, da vse kaže tako, kakor da bi bili naši stari odborniki s »Samostojneži« v kaki zvezi, rajši molčimo ter prepuščamo v zasledovanje in razmotrivanje vsakemu, ki se hoče o tem prepričati.

Trbovlje. Naša Okrajna delavska zveza je letos s številom članstva zopet narastla. Delavstvo uvideva, da more edinole organizirano v svoji strankarsko-politični organizaciji priti kdaj do svojih pravic. Uvideva zlasti, da mu komunistični in socialistični evangelisti ne morejo pomagati, marveč da je reštev delavstva zares le v Delavski zvezi, kot sestavnemu delu SLS. Naša Okrajna delavska zveza želi, da pride kdo od poslancev Jugoslovanskega kluba med nas in nam poda sliko notranjopolitičnega položaja. Tudi rudarski delavec rabi shodov in veselja ga, kadar se ga spomni kdo od poslancev. V tem pogledu sem že zaprosil Jug. klub v Beogradu in upam, da nam pošljejo poslanca, ki bo poročal. — **Naša Zveza raste! Raste in razširja naj se pa tudi po vsej Sloveniji celokupna naša stanovsko-politična organizacija Del. Zveza.**

Delavska izobrazba.

Cilji in smotri kršč. socialistične delavske organizacije.

1.) Priznanje Boga in Cerkev.

Temelj našim prizadevanjem tvori vera v smoter in na človeško odgovornost po smrti, vera v osebnega Boga.

Naša društva so katoliška in stanovska. S tem smo povedali že tu uvodoma temeljne misli, po katerih se krščanski delavci in delavke bistveno razlikujejo od ostalega delavstva v Sloveniji in v naši državi. Za vse, za karkoli si prizadevamo, je merodajna vera v **posmrtno življenje**: da se s smrtjo ne konča vse, marveč da živi duša dalje večno življenje, da smo onstran odgovorni za vse misli in dejanja na zemlji pred najvišjim bitjem, ki sodi o dobrem in zlem — pred Bogom. Ta Bog je visoko vzvišen nad svetom in človeštvom. On torej ni iz sveta in narave, marveč od vekov.

Mi pristajamo na svetovni nazor, ki ga oznanja katoliška Cerkev vsem svojim vernikom. Priznamo načelo, da je socialno vprašanje predvsem pravno in versko. Zato priznamo smernice, ki jih je pokazal papež Leon XIII. v svoji okrožnici »Rerum novarum« in po katerih naj bi se rešilo moderno delavsko vprašanje. Svoje nazore in svoja načela hočemo uresničiti v celotnem življenju delavstva.

Dejstvo, da priznamo katoliško Cerkev in njene nauke, nas najbolj loči od ostalih delavcev in delavk. Iste dolžnosti, ki jih morajo izpolnjevati vsi katoliški verniki, vežejo tudi kršč. socialno delavstvo. Ko priznavamo Cerkev, se obenem zavedamo, da je rešitev socialnega in obenem delavskega vprašanja brez sodelovanja Cerkev nemogoča. In kakor v vseh velikih vprašanjih, tikajočih se človeštva, je Cerkev tudi tu zavzela svoje stališče. V ospredju stoji znamenita okrožnica papeža Leona o delavskem vprašanju: Rerum novarum. Iz nje je črpal tudi program kršč. soc. delavskih organizacij bistvene ideje. Spočetnik naših slovenskih delavskih organizacij, rajni dr. Janez Ev. Krek se je v celoti naslonil na predmetno okrožnico.

Drugo, kar nas loči od drugih organizacij, je to, da smatra kršč. soc. delavstvo svoje organizacije za **stanovske**. Izraz stanovsko gibanje rabimo zavestno proti izrazu **razredno gibanje**. Kajti krščanski delavci in delavke ne stoje v sovražnem nasprotju z ostalimi ljudskimi plastmi, ne streme za tem, da bi v boju nižjih slojev z višjimi pridobili nadmoč na ostalimi, marveč hočejo ob sodelovanju celokupnega delovnega ljudstva pripomoči **uezdnikom** do telesnega in duševnega napredka.

Zato se glasi v eni resoluciji iz socialno-političnega odseka V. kat. shoda, da kršč. soc. delavstvo odklanja **načelen razredni boj**. »Načelen« je v dotični resoluciji rečeno zato, ker je delavstvo v dejanskem življenju zelo mnogokrat **prisiljeno** zgrabiti sredstva razrednega boja. Ako n. pr. Trboveljska premogokopna družba rudarje naravnost izzove, so rudarji upravičeni stavkati in se poslužiti razrednega boja. — (Prihodnjič: »Mi in narodno vprašanje.«)

Krekova mladina.

Dramatični odsek »Krekova mladina« Sneberje-Zadobrava priredi v nedeljo 26. oktobra v D. M. v Polju ljudsko dramo v 4. dejanjih »Testament«. Začetek ob 4. uri popoldan. — Tem potom vabimo vse prijatelje delavske mladine. Odbor.

Dopisi.

Ljubljana. Društvo dipl. babic za Slovenijo je nabrlo na sestanku 180 Din. za svojo po povodnji oškodovano članico Marijo Tavčar v Polhovem gradu. Društvo prosi še za nadaljne prispevke.

Z Grosuplje. (Iz kmetijskih krogov.) V nedeljo, dne 19. oktobra t. l. bi se bil moral vršiti pri nas občni zbor podružnice kmetijske družbe. Toda načelnik naše podružnice g. I. Rus so to preprečili s tem, da niso hoteli sklicati občnega zbora, kakor je bilo od vladnega komisarja naročeno vsem načelnikom podružnic. Da bi poizvedeli, zakaj ni bil sklican občni zbor, so šli od naših mož trije k g. Rusu. Na vprašanje, zakaj ni bil sklican občni zbor, jim je odgovoril: »Stari odbor podružnice »Kmetijske družbe« na Grosupljem ne more več sklicati občnega zbora, ker je že eno leto prestar, ker bi bil že lansko leto moral biti nov odbor izvoljen.«

Zakaj ni bil izvoljen na lanskem občnem zboru podružnice nov odbor v smislu upravitelj, g. Rus ni dal nikakega pojasnila. Povedal je samo, da je bil na lanskem občnem zboru izvoljen en delegat za glavni občni zbor. Ko so mu naši možje oporekali, zakaj ne skliče občnega zbora v smislu odredbe vladnega komisarja, je rekel: »To je nasilje, ker hočejo s politiko reševati kmeta.« Končno je še pripomnil — da **občni zbor podružnice bi moral sklicati novi odbor.**

Iz tega se menda dovolj jasno vidi, kako **znajo** in tudi **hočejo** delati naši »samostojni« voditelji za kmeta. Naša podružnica, odkar so jo dobili »samostojneži« v roke, sploh nič ne deluje. Neumljivo se nam zdi, zakaj se ni izvolil na lanskem občnem zboru nov odbor, ko vendar ni bilo na istem niti enega naših sodelavcev. Torej ni bilo nevarnosti, da bi stari odbor ne bil **ponovno** izvoljen. Tudi ne moremo razumeti, zakaj bi ne smeli v podružnici strogo nepolitične stanovske kmetijske organizacije imeti popolno prosto sodelovanje vsi kmetje brez ozira na njih strankarsko pripadnost.

Seveda trgovci, gostilničarji in zaščitniki vaških oderuhov se ne bodo najbrž nikdar **ogrevali** za stanovske organizacije, **ker ta je njim v škodo.** Zelo značilna pa je modrost našega g. načelnika ko pravi, da stari odbor podružnice ne more več sklicati občnega zbora in delovati, ker da je — **prestar.** G. Rus! Kako pa, da lansko leto niste tega vedeli?! Ali ste morda nalašč opustili volitev novega odbora zato, da boste kot **zastarani** načelnik lahko ovirali podružnično delovanje?

Prav posebno značilno pa je, da pravi g. Rus, »da bi moral sklicati občni zbor **novi** odbor«, ki pa še ni izvoljen. Mi ubogi reveži po svoji skromnosti razumemo to reč edino na ta način — da se mora najprej sklicati občni zbor, ki bo še le izvolil novi odbor. G. Rus pa hoče, kakor se je izrazil, da bi moral **še neizvoljeni** odbor že sklicati občni zbor.

Ko bi se ne bali, da nas bodo g. Rus tožili radi žaljenja časti, bi mu kar odkrito povedali, da ni za grosupeljske »samostojneže« posebno častno, da imajo za svojega voditelja takega moža, ki društveni zakon tako po svoji pameti tolmači. Pa naj bo! Stvar se bo že uredila! Samo to bi si dovolili prositi g. Rusa, naj nam pove, zakaj pa se ne drži takega naziranja tudi v **vodovodnem odboru**, kjer ni bilo pod njegovim načelstvom novih volitev že 10 let? Ali ni morda tudi vodovodni odbor **že prestar**? In občinski odbor? Ali ni morda tudi ta po preteku treh let prišel ob sapo kakor odbor podružnice kmetijske družbe?

Mi razumemo težak položaj samostojnežev. **Ljudi nimajo.** Zato pa hočejo na tak način ovirati vsako pošteno delo, ki bi bilo delavcem in kmetom v korist. Mislimo pa, da naši kmetje se ne bodo več pustili voditi in zastopati po gostilničarjih in mesarjih.

O volji in trmi.

Na svetu srečavamo ljudi, o katerih ne vemo prav, kam bi jih deli. Neka uganka navidezno obdaja njih in njihovo usodo. A če natančneje pregledamo vse, tedaj spoznamo, da ni vse skupaj nič drugega kakor pomanjkanje volje.

Reveži so taki ljudje. Življenje jih premetava, kakor otrok žoge, njih pota se vijejo kdovekam, povsod naletavajo na nepremagljive zapreke in njih slabost dela iz njih igrače.

Človek brez volje spoznava — zdaj, da bi bilo dobro ukreniti to, zdaj, da bi bilo treba storiti ono. Prepričan je, da je tako in nič drugače; nima pa moči, da bi izvršil, kar bi moral. Zlasti si ne more pomagati, če ga usoda postavi pred važnejše sklepe.

Pa tudi v malih, navidezno neznatnih rečeh se ne sme podcenjevati vrednost volje. Koliko je na primer

ljudi, ki vedo, da gotove jedi ali pijače škodujejo njih zdravju; a prav taki užitki so jim večne izkušnje, katerih ne morejo premagati. Ta slabost jim nakopava raznovrstne težave, pripravlja mnogo bridkosti, jih dela nezadovoljne same s seboj in z vsem svetom in jim strupi življenje, dočim bi bili lahko zdravi, morda celo srečni, če bi jim le ne pešala volja, kadar je je najbolj treba.

Volja je lastnost, ki se sicer ne da umetno ustvariti, kjer je sploh ni, ki se pa, če je le vsaj majhna, lahko vzgoji in poveča. Če je že zaprta, je seveda prepozno. Ako je slabost v dolgih letih popolnoma podjarmila človeka, ne pomaga navadno nobeno zdravlilo. Zato se mora negovati in vzgajati volja že v otroku tako kakor vsaka dobra lastnost, ki lahko zamre brez nege. Ali paziti je treba, da se ne napravi usodepolna pomota, da se ne zamenja z močno voljo — trma. Zakaj človek z najslabšo voljo ima lahko največjo trmo. Treba je torej dobro razlikovati in ker je zamenjavanje včasih kaj lahko, se je treba tudi tega razlikovanja učiti.

Predvsem si moramo biti na jasnem, kako nam je ravnati v priči otroških želja. Če si otrok želi nekaj sebi koristnega, kar mu lahko izpolnimo — n. pr. da je že opravil vse naloge in bi se rad izprehajal na prostem — tedaj bi napačno ravnali, če bi iz same komodnosti brez tehtnih vzrokov odbijali otroško prošnjo. Otroku ima jako fin čut za to in bo še hvaležnejši in vselej, če premagamo njemu na ljubo svojo komodnost, ako mu je v korist. Vsa stvar se pa izpremeni, če si otrok želi nečesa, kar ni zanj in kar je le težko mogoče. Tedaj nas ne sme nobena otroška trmoglavost premočiti, da ostanemo dosledno pri svojem »ne! Sicer pa — če se z otroci pametno govori, uvidevajo tudi oni marsikaj. Že iz omenjenega se razvidi, da želja in trmoglavost še ni »volja«.

Ali kako negovati voljo, ne da bi se dajala trmoglavosti potuha? — Dasi je dostikrat zelo potrebno zapovedovati, vendar večno in neprestano komandiranje ne vpliva dobro. Da se volja okrepi in da se otrok z veseljem loti kakšnega dela, je treba, da zbudimo v njem to veselje do dela. Svetujemo mu, naj poskusi napraviti to in ono, zbudimo v njem radovednost, govorimo mu o tem, kakšno zadovoljstvo navdaja človeka, če se mu kaj posreči in da bi bilo lepo, če bi si sam postavil ravno kakšno težjo ali kakšno novo nalogo in se potrudil, da jo izvrši v svoje zadovoljstvo, bodisi to na polju šolskih predmetov, domačih poslov, ročnih ali telesnih vaj. Da telovadba in športne vaje (drsanje, plavanje itd.) krepčajo voljo in pogum, ker zahtevajo eno kakor drugo, je danes obče znana in vpoštevana resnica. Ker krepčajo telesne vaje, če se izvajajo pametno in brez pretiravanja, obenem tudi zdravje, imamo v njih neprecenljivo vzgojevalno sredstvo. Nikdar ne smemo pozabiti na najvišje vzgojevalno načelo: »Zdrava duša v zdravem telesu!« Naravno je: Trdni živci, zdravo telo, bodo tudi za razvoj močne volje boljša podlaga, nego bolešno telo z oslabelemi živci, ki potrebujejo za vsak čin volje povišan napor. Več opreznosti in dosledne vaje je treba torej pri bolehnih otrocih. Če se tu opusti skrbni trud za oživljenje in utrjevanje volje, ostanejo taki otroci svoje žive dni brez vsake notranje opore, igračka v rokah slučajno, usode in lastnih strasti. Celotno pri odraslih obolenih ljudeh, ki so nekaj bili močne volje, opazamo lahko, če ne pazijo posebno oprežno na svojo voljo, če je ne oživljajo sistematično s tem, da ji stavljajo vedno nove naloge, da peša bolj in bolj, dokler ne izgine popolnoma, in nazadnje imamo pred seboj obžalovanja vrednega nevrastenika, ki ga vse jezi, ki bi najraje »sam sebe snedel« in ki zna pač biti grozovito trmast, a ne najde več toliko volje v sebi, da bi si enostavno pridružil svoj neznosni položaj s tem, da bi sam postal drugačen.

Velik sovražnik volje je strah pred težavami. Treba je torej učiti otroka, da se odvaja tega strahu in da pogleda vsaki težavi, naj bo kakršnakoli, naravnost v oči. Če ga primerno navajamo, bo spoznal, da je marsikatera težava le navidezna; druge se mu bodo pokazale manjše nego je mislil, in če se navadi premagovati te, se nazadnje tudi velikih ne bo ustrašil. Ob težavah bo šele rasla njegova volja in vsaka zmaga jo bo bolj utrdila. Ta vzgoja pa mora biti vedno taka, da ne vzame otroku samostojnosti. Bitje, ki ga neprenehoma vodimo za roko, mora svojo voljo izgubiti v tujini kadar pride na razkrižje, si ne bo znalo pomagati samo. Pa tudi to še: Čim preje se bo otrok navadil, da nosi odgovornost za svoja dejanja sam, tem lepše in krepkejše se bo razvil njegov značaj.

Dandanašnji, ob trdem boju za obstanek, je veliko več v našem življenju od moči naše lastne volje odvisno, kakor se nam v prvem hipu površnega mišljenja dozdeva. Veda nas uči, da naša volja sicer ni »svobodna«, da si jo pa do gotove meje lahko osvobodimo! Ker igra volja tako zelo važno vlogo v človeškem življenju, zato

mora vsa vzgoja — tako lastna, kakor tudi vzgoja otrok — biti naperjena na osvoboditev in utrjevanje človeka volje. Pri tem pa se varujmo tiste nesrečne trme, ki povzročuje nam in drugim le velikansko škodo.

Ker smo že pri trmi, bi le mimogrede omenili, da zamenjava trmoglavosti mnogo ljudi z »značajnostjo«. O tem pa spregovorimo drugikrat. Za danes bi le še enkrat poudarili:

Starši, ki so se držali gesla »Zdrava duša v zdravem telesu!«, dali so svojim otrokom največje bogastvo, ki si ga moremo predstavljati, kajti nepremagljiv je, kdor združuje to dvojico v sebi.

Za pouk in zabavo.

Lahko čakam.

Ludovik Barnay, znan nemški igralec, umrl 1. febr. 1924, pripoveduje v svojih zanimivih in bogatih »Spominih« tole dogodbico. Leta 1878 je bil skupaj z norveškim pesnikom Henrikom Ibsenom v Gossensasu na Fjorlskem. Nekoč sta govorila tudi o Ibsenovih dramah, in Barnay je rekel, da jih Nemci ne bodo še tako hitro razumeli in sprejeli. Svoje mnenje je Barnay tudi obširno utemeljeval. Ibsen ga je mirno poslušal, ga je pogledal čez svoje zlate naočnike in mu je rekel samo tele spomina vredne besede: »Lahko čakam.«

Listnica uredništva.

Delavska izobrazba. Na III. delavskem mladinskem zboru dne 12. okt. 1924 je referent Kovač, govoreč o ciljih in potih delavske izobraževalne organizacije, izrazil med drugim tudi misel, naj bi imela »Pravica« stalno rubriko o delavski izobrazbi.

Da bo beseda takoj meso postala, smo to rubriko otvorili že z današnjo številko. Odločili smo se v krajših sestavkih podati **program kršč. socialističnih delavskih organizacij.** Ti sestavki bodo lahko tvorili temelj za predavanja v posameznih društvih in skupinah. Zato naj tovariši te sestavke shranijo, bodisi s celimi »Pravicami« ali pa naj jih izrežejo. V teh člankih bodo v glavnem povedane vse ideje, na katerih sloni naša organizacija.

Listnica upravnistva.

Uprava »Pravice« dobiva številne reklamacije, posebno iz Maribora od železničarjev, ki so člani »Prometne zveze«. Prosimo, naj tisti tovariši, ki lista ne dobijo, pošljejo **natančne naslove** tajništva »Prometne zveze«, Stari trg št. 2 v Ljubljani.

Vabilo

na

skupščino I. del. konsum. društva v Ljubljani

za ljubljansko in viško prodajalno,

ki se bo vršila

v nedeljo, dne 26. oktobra ob 4. uri pop. v poslovodstvu, Kongresni trg 2, v veži na desno.

Člane vabimo, da se skupščine v obilnem številu udeležijo.

Načelstvo.

Popolnoma varno naložite denar

Ljubljansko posojilnico

r. z. z. o. z.

ki posluje v novourejenih prostorih v Ljubljani, Mestni trg 6. — Telefon št. 9.

vloge na hranilne knjižice in tekoči račun obrestuje **najugodnejše**

ter jih izplačuje takoj brez odpovedi. Večje vloge z odpovednim rokom obrestuje po dogovoru. Izvenljubljskim vlagateljem so na razpolago poštne položnice, da nimajo s pošiljanjem denarja nikakih stroškov.

PODRUŽNICE:

Djakovo, Maribor, Sarajevo,
: Sombor, Split, Šibenik. :

TELEFON št. 57 in 470.

Pooblaščen prodajalec srečk
Državne razredne loterije.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D.

LJUBLJANA MIKLOŠIČEVA C. 10.

(v lastni palači vis-à-vis hotela Union).

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, daje v najem jeklene shrambe za vrednote, kupuje in prodaja kar najbolj tuje valute in devize, sprejema vloge na tekočem računu in na vložne knjižice ter oskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Kapital in rezerve skupno nad 15.000.000 Din., - vloge nad 100.000.000 Din,

EKSPOZITURA: Bled.

Interesna skupnost:
Gospodarska banka d. d. Novisad.

Račun poštno-ček. urada:
za Slovenijo št. 11.945,
v Zagrebu št. 39.080.

Pooblaščen prodajalec srečk
Državne razredne loterije.